

Petinšestdeset let Gorenjskega muzeja (40)

Prešeren - Kulturni svetnik

GAŠPER PETERNEL

GORENJSKI
MUZEJ

Kulturni svetnik je pojem in del modela raziskovanja kanonizacije umetnikov. Gre za koncept, ki je v osnovi podoben raziskovanju cerkvenih svetnikov, le da je prenesen na širše kulturno področje. Pri nas je pojem utemeljil in na primeru Franceta Prešerna raziskal dr. Marijan Dovič. Kulturni svetnik je umetnik, ki je domačo kulturo zastopal bolje kot drugi umetniki njegove dobe, tvori del kanona nacionalizma kot »civilne religije« in je po splošnem prepričanju odigral ključno vlogo pri konstruiranju nacionalne identitete.

Na Slovenskem že vse od leta 1863, ko je Levstik v naznanilu na spominski

srečanju v Kranju in Škofji Loki zapisal, da je Prešeren »največji in edini pravi pesnik«, Prešerna slavimo kot najvišjega kulturnega svetnika. Zgodba največjega nacionalnega pesnika in s tem povezanega Prešernovega kulta je pravzaprav odsev rasti slovenskega naroda, ki je svojo identiteto utrjeval skozi literarna prizadevanja.

Odločilno vlogo v Prešernovem kultu igra mesto Kranj. Kljub temu, da je France Prešeren tu preživel le dobri dve leti življenja, je za kult najbolj pomembno, da je pesnik tu pokopan. Ostanki in relikvije so shranjeni v Prešernovem gaju, predmete povezane z njim pa že

več kot 65 let zbiramo v Gorenjskem muzeju in jih na stalni in občasni razstavi predstavljamo v Prešernovem spominskem muzeju. Kranjski Prešernoslovec Črtomir Zorc in za njim kustosinja Beba Jenčič sta od 2. svetovne vojne naprej zbrala neprecenljivo zbirko gradiva, od originalnega pohištva (večina posoja Narodnega muzeja Slovenije), Prešernovega prevoda Tri želje Anastazija Zelenca (v dolgoročni posoji), najbolj znane Goldensteinovega portreta pesnika, umetniških del Prešernovih nagrajencev in vrsto drugih muzealij.

Ključno pri razširjanju Prešernovega kulta so dejavnosti, ki pritegnejo najširšo

Po prvem kiparskem portretu Franca Ksaverja Zajca (1865) je bil leta 2000 odlit Prešernov spomenik v Vrbi.

množico ljudi in so vsebinsko še vedno povezane z njim. Najbolj množična prirediteljska prireditev Prešernov smenj-poteka vsak 8. februar v kranjskem mestnem jedru. Večer prej pred Prešernovo hišo Mešani pevski zbor Petra Liparja (prej Iskra) poje podoknico, v gaju pa se zgodijo Trenutki tišine za Prešerna- nekoč znamenite

nagovore prof. Franca Drolca so zamenjali nagovori in recitacije dijakov Gimnazije Kranj in petje zbora poimeno- vanega po pesniku.

Letošnja razstava na obletnico rojstnega dneva bo govorila ravno o tem, kako je Prešernov kult nastal, kako se je ohranjal in kakšno vlogo ima v tej zgodbi Prešernovo mesto.